

A free download from manybooks.net

The Project Gutenberg EBook of Goethen runoja, by Johann Wolfgang von Goethe

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Goethen runoja

Author: Johann Wolfgang von Goethe

Translator: V. A. Koskenniemi

Release Date: December 15, 2006 [EBook #20114]

Language: Finnish

Character set encoding: ISO-8859-1

• START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK GOETHEN RUNOJA ***

Produced by Tapio Riikonen

GOETHEN RUNOJA

Kirj.

Johann Wolfgang von Goethe

Suomentanut V. A. Koskenniemi

WSOY, Porvoo, 1922.

SISÄLLYS:

Esipuhe

Yö

Onni

Lauluilleni

Sokkosilla

Jo, Friederike, herää!

Löi sydämeni: ratsahille!

Kotka ja kyyhky

Vaeltajan myrskylaulu

Vaeltaja

Prometheus

Resensenti

Muhammedin laulu

Ganymedes

Taiteilijan iltalaulu

Nicolaille
 Pyhä mies ja fauni
 Metsämiehen iltalaulu
 Kaukaiselle armaalle
 Ihmisyyden rajat
 Lidalle
 Jumaluus
 Amor ja runottaret
 Alppi
 Uusi Amor
 Malja
 Yö-ajatuksia
 Harpunsoittajan lauluista
 Aamuinen valitus
 Legenda
 Levoton veri
 Terve menoa!
 Esikuva
 Tunnustus
 Harras huokaus
 Sotilaan lohdutus
 Maailman meno
 Hautakirjoitus
 Talismani
 Nää, tertut täyteläiset --
 Jos muodoin tuhansin sa itses peität --
 Jälleentapaaminen

MIETELMIÄ JA PIKKURUNOJA:

Minä kuljen maita manteria --
 Mitä siitä, jos sydän sun rauhasi vei --
 Te menkää! On iloni mulla --
 Minun satulaani te jäädä suokaa --
 On perintöosani --
 Innostus se, sanonpa teille --
 Voi täällä kaikkea --
 Sua kompassis johtaa --
 Niin pitkälle kuinka oot tullutkaan --
 Noin nuoret ne itselleen uskottaa --
 Ei mulle ois --
 Menis elämä --
 Olet muodolla murheisella --
 Näin Quidam lausuu --
 On sormia --
 Me ratsain ristiin rastihin --
 Jos mun kanssani --
 Typötyhjä --
 Jalo mies jos vastahas rikkonut --
 Se teko se vasta --
 Siis vihdoin painovapaus --
 Jos et tahdo --

Oo kohtelias -- rahvaallekin --
 Tuli suuresta seurasta parhailaan --
 Sa kanna kuormas --
 Ilomieliä --
 Voit säästää sa vaivasi --
 Jos käydä sa tahdot --
 Ei kurkota katse korkeimpaan --
 Tuhat kärpistä --
 Kiitetty olkoon rypäleen jumala --
 Suuret ja pienet --
 Et toivoa taitais --
 Jos tahdot taiten vaeltaa --
 Kuka mies --
 Että naiset vihaa --
 Sitä miestä --
 Mitä magneetti pohjoisest' etsiikään?
 Koska kumartainkin --
 Näin unta --
 Sinut armahastas jos erotetaan --
 Tääll' oletko taivahan laina --
 Saa aistit sekaannusta --

ESIPUHE

Samalla kertaa »avoimena» ja »salaperäisenä» seisoo Goethe »hämmästyneen maailman edessä» -- lainataksemme hänen oman kuvansa »Talvisesta Harzin-matkasta»: avoimena ja yksinkertaisena kuin luonto, jonka näemme ympärillämme kasvavan ja kukoistavan, alati itseään uusien ja nuorentaen, mutta myöskin salaperäisenä ja ongelmallisena kuin luonto, joka mustasukkaisesti kätkee meiltä syntynsä ja voimansa selityksen. Hän on samalla kertaa helppo- ja vaikeatajuinen, kevyt ja syvälinen, hän tuntuu yhdistävän itseensä tunteen lennon ja ajatuksen painavuuden, kukan ja hedelmän, kevään levottoman kaipauksen ja syksyn alistuvan rauhan, päiväpaisteen ja tähtivalon, hän on maan poika, tomun ja murheen kahlehtima, mutta hän voi myöskin tulla meitä vastaan kuin Ariel Aeoluksen harppujen saattamana. Sen rikkaan inhimillisyyden lähteitä, joista hänen runoutensa on vuotanut, niitä alkuelämyksiä, jotka ovat muodostaneet hänen persoonallisuuttaan, emme missään ole niin lähellä kuin hänen lyriikassaan. Siinä tunnemme paljaimpaa hänen valtimonsa löynnin. Siinä aavistamme olevan kätkettynä hänen neroutensa ja vaikutusvoimansa syvimmän salaisuuden. Siitä voimme välittömimmin lukea hänen sydämensä ripin ja helpoimmin seurata hänen elämänvaelluksensa jälkiä. Goethen valtavassa, henkisen elämän eri aloille suuntautuneessa tuotannossa on lyriikalla keskeinen, vallitseva asema. Se on jokaisen Goethe-lukijan lähtökohta, mutta se on myöskin se päätepiste, johon hän palaa »Wilhelm Meisterin» ja »Faustin» jälkeen. Lyriikallaan ennen muuta on Goethe ensiksi laulanut itsensä jokaisen uuden sukupolven tietoisuuteen ja lyriikallaan tulee hän varmaan kauimmin puolustamaan asemaansa maailmankirjallisuudessa. Runouden klassikkojen joukossa on Goethe ennen kaikkea lyyrikko, ehkä suurin, minkä historia tuntee.

Lyriikka säestää Goethen eri ikäkausia hänen ensimmäisistä nuoruusvuosistaan hänen pitkän elämänsä iltaan saakka, keskeytymättä, jos otamme lukuun myöskin sen epigrammin-luontoisen mieterunouden, jota Goethe viljeli niinäkin kausina, jolloin hän oli lyyriillisesti vähimmän tuottelias. Leipzigin-kauden ensi kokeiden jälkeen, jotka suureksi osaksi vielä olivat ajan kirjalliseen rokoko-henkeen tehtyjä mukaelmia, löysi Goethe Strassburgissa, Herderin ja kansanlaulun opastamana, persoonallisen runouden lähteille ja kirjoitti Friederikelaulunsa, joita syyllä on sanottu uuden saksalaisen lyriikan puhkeavaksi keväämeiksi. Tästä lähtien saa Goethen laulurunous sen tunnustuksellisen luonteen, joka on sille ominainen ja joka sallii meidän siitä seurata hänen sisäisiä kehitysvaiheitaan. Me voimme kuulla siitä hänen myrsky- ja kiihkokautensa uskon heräävään nerouteensa, nähdä hänen

»Prometheuksessa» nousevan uhmaan itse Zeusta vastaan tai »Ganymedeksen» kevähymnissä hurmautuneena avaavan sylinsä luonnon panteististä jumaluutta kohti, me saamme siitä havaita, miten rakkaus hänen elämänsä vaiheissa, itse aina uutena, etsii uusia ilmauksia, kasvaen lopulta siksi suureksi, maailmoja syleileväksi tunteeksi, joka sykkii »Jälleentapaamisen» säikeissä. Mutta myöskin vähemmän keskeiset elämykset ovat jättäneet jälkiä hänen lyriikkaansa, jota hän itse on nimittänyt »tilapäärinoudeksi», tarkoittaen tällä nimityksellä sitä läheistä suhdetta, mikä hänen runojensa synnyllä oli konkreettisiin elämäntapahtumiin. Se joka tuntee Goethen elämän ulkonaiset vaiheet ja voi sen perustalla sovittaa kunkin runon historialliseen ajankohtaansa, hän saakin epäilemättä Goethen lyriikasta enemmän kuin se, joka joutuu arvostelemaan hänen runojaan ilman sitä taustaa, minkä niiden tekijän elämäkerta tarjoo.

Goethen lyriikassa kuvastuu hänen nuoruutensa levoton etsintä, hänen miehuutensa tyyni voima ja hänen vanhuutensa kuulas viisaus. Mutta siinä kuvastuu myöskin nuoruus, joka varhaiskypsyydessään saattaa muistuttaa vanhuutta, samoin kuin siinä voimme tavata vanhuuden, joka elämystensä välittömyydessä tuo mieleen nuoruuden. Siinä kuvastuu ilossa ja surussa elämä, jonka syvälinen, lämmin, rikas inhimillisyys oikeuttaa jälkipolvia piirtämään mestarin hautakiveen hänen omat sanansa:

Das ist fürwahr ein Mensch gewesen.

Seuraavat suomennokset, jotka pääasiassa ovat syntyneet Goethe-luentojen ohella ja osaksi niitä varten, eivät pyri antamaan mitään tyhjentävää kuvaa mestarin lyriikasta. Suomentaja ei ole runojen valinnassa voinut pitää silmällä yksistään kappaleiden edustavuutta, hänen on usein täytyntä tehtävän ylivoimaisuuden takia luopua yrityksestä siirtää toiseen kieleen useita Goethen tunnetuimmista runoista. Hänen on niinkään ollut monta kertaa pakko niihinkin runosuomennoksiin nähden jotka ovat tässä kokoelmassa saaneet sijansa, kaihomielellä todeta se välimatka, mikä on jäänyt alkuperäisen runon ja suomennoksen välille. Mutta sellaisenaankin voinee tämä kokoelma olla jonkinlaisena suomenkielisenä johdantona suurimman saksalaisen runoilijan maailmaan. Jos tämä kokoelma johtaisi lukijan Goethen alkuperäisiin runoihin, olisi suomentaja saavuttanut sen, mitä hän lähinnä on tarkoittanut.

Runot seuraavat toisiaan yleensä aika-järjestyksessä, sikäli kuin niiden kronologia on tunnettu, lukuunottamatta »Mietelmiä ja pikkurunoja», joista on tehty erikoinen osasto. Kokoelman kolme ensimmäistä runoa on otettu mukaan enemmän tyypillisinä näytteinä Goethen Leipzigin-ajan tuotannosta kuin runollisen arvonsa perusteella. -- Samoin kuin varhemmin »Lyyrassa ja paimenhuilussa» on suomentaja tässäkin kokoelmassa vähemmän pyrkinyt tavoittelemaan sananmukaista uskollisuutta kuin oikeudentekoa alkuperäisen runon tunnearvoille.

Turku, marraskuussa 1922

V. A. K.

Yö.

Armahani luota lähtein,
samoelen hiljalleen,
kuljen välkkeheessä tähtein
läpi metsän nukkuneen.
Luna nousee, valtavasti
tammilehdot kirkastaa.
Koivut sille hartahasti
pyhän savun suitsuttaa.

Varjot värjyy kuutamossa,
sydän vavahtaen lyö,

kulkee kuiske viidakossa.
 Mikä onnentäysi yö!
 Riemu! Autuus! Taivas sulle
 suon ma öitäs tuhannen,
 jos mun armahani mulle
 antais yön vain ainoisen.

(1767).

ONNI.

Niin useasti unissasi
 mun nähnyt olet rinnallasi
 sa käyvän luokse alttarin.
 Niin useasti valvehilla,
 Annette, sun suusi suudelmilla
 ma peittänyt oon varkahin.

Pois katos onnen hetket varhain,
 pois autuutemme aika parhain,
 pois vien virtaan elämän.
 Mit' auttaa nautinto mua voikaan?
 Kuin vinhaan ohi karkeloikaan
 pois hetket onnen pienimmän!

LAULUILLENI.

Te laulut, viekööt teidät tuulet
 ja aallot unhon merehen!
 Ei teitä toista tytön huulet,
 ei poika aikaan keväimen.

Te armastani ylistitte,
 nyt pilkkaa hän mun lempeäin.
 Te kaiken veteen kirjoititte
 ja vesi vierii eteenpäin.

SOKKOSILLA.

Sun sokoks aina soisin!
 Kuin katsotkaan sa toisin
 mua silmin näkevin!
 Mut silmät peittehessä
 jo löysit hetkisessä
 sa mun -- miks mun sa löysitkin?

Kun sokkona sa kuljit,
 mun käsihisi suljit,
 ma syliis raukenin.
 Sait tuskin näkeväksi,
 kun kaikki ilo läksi:
 pois työnsit sokon julmimmin.

Hän hoippuroi ja horjui,
 hän vaivoin iskut torjui,
 kun häntä tuupittiin. --
 Ja jos et lempimähän
 mua opi, pimeähän
 ma jään kuin sokko siteisiin.

JO, FRIEDERIKE, HERÄÄ!

Jo, Friederike, herää,
 pois aja yö!
 Jo avaa silmäs terää,
 yö pakoon lyö!
 Jo laakso, metsän rinne
 ne laulavat,
 mun sisartani sinne
 ne kutsuvat.

Jo suviaamu salaa
 sun huoneeseen
 se kultiansa valaa:
 et herää ees!
 Sa siskoos rakkahasti
 vain painallat
 ja yhä hartaammasti
 sa nukahdat.

Ei satakielten kuoro
 sua heräämään
 oo saanut -- mun on vuoro,
 en minäkään!
 Niin raskaat painot riimein
 jo kantaa sain.
 Oi Musa, herää viimein!
 Sa -- nukut vain!

LÖI SYDÄMENI: RATSAHILLE!

Löi sydämeni: ratsahille!
 Kuin aatos oli tehty työ!
 Loi ilta varjot maisemille
 ja vuorilla jo vartoi yö.
 Ja sumussa ja pimennossa
 jo seisoi rivit tammien
 ja pensastossa, viidakossa
 kaikk' kului silmät pimeyden.

Kuu pilvivuoren takaa nousi,
 ui unisena esihin
 ja tuulen siivet hiljaa sousi,
 soi ilma oudoin sävelin.
 Yön kauhut kasvoi vastahani,

mut rohkeuteni karttui vain.
 Mun poltti tuli suonissani,
 mun hehkui liekki rinnassain

Sun näin, ja ilo silmistäsi
 se kohta syttyi minuhun.
 Mun sydämeni vierelläsi
 koht' oli, itse olin sun.
 Jo oli rusko, valon tuoja,
 sun kasvot rakkaat kullannut
 ja hellyytes mua kohtaan -- Luoja!
 sit' toivoin, mut en ansainnut.

Jo kevätaamu poies vie mun,
 ja eron raskas hetki lyö.
 Sun suudelmissas autuus riemun,
 sun silmissäsi tuskan yö!
 Ma lähdän -- kyynel puserrettu
 sun poskellasi kimaltaa.
 Mik' onni olla rakastettu,
 mik' onni itse rakastaa!

KOTKA JA KYYPHY.

Kotkanpoika nousi ylös
 saaliin hakuun.
 Tapas hänet metsämiehen nuoli,
 lamautti siiven iskuvoiman.
 Alas syöksähtää hän myrtillehtoon,
 tuskissansa siellä viettää
 hän kolme päivää
 ja kolme pitkää, pitkää yötä.

Viimein hänet parantaa
 balsami, mi ain' on läsnä,
 kaikkiparantava luonto.
 Hän lehdost' esiin tunkee
 ja siivet ojentaa -- mut ah,
 poiss' on niiden nostokyky,
 tuskin maasta nousta voi hän,
 saada jonkun halvan saaliin.
 Surullisna asettuu hän
 kivikolle puron ääreen,
 katsoo tammipuuhun ylös
 ja taivaan lakeen
 ja kyynel silmähänsä kiertyy.

Niin saapuu huoletonna kuherrellen
 myrttpesästänsä kyyhkyspari,
 alas laskeuu ja nyökytellen kulkee
 yli kultahiedan puron reunaan
 toisiansa nokitellen.

Punasilmät kiertää joka suuntaan,
 keksii kotkanpojan surevaisen.
 Uroskyyhky uteliaan-toimelias
 hiipii lähipensaaseen ja sieltä
 itsetyytyväisnä kotkaan katsoo.
 »Sa suret», kuiskuttaa se makeasti,
 »sa mieles rohkaise jo, ystäväni!
 Sull' eikö hiljaisehen onneen täällä
 oo kaikki, mitä toivoa vain saatat?
 Sa etkö iloita voi kultaoksasesta,
 jok' auringolta sua suojelee?
 Sa etkö illan ruskotusta vastaan
 voi rannan sammal-vuotehelta
 rintaas nostaa?
 Sa kuljet kesken kukkain kasteisten
 ja pensaikosta sopivata ruokaa
 sa yltäkyllin noukit
 ja lähteen hopeaisen vettä juot.
 Oi ystäväni, tosi onni on
 vain mielen tyytyväisyys
 ja tyytyväisyydelle aina
 on kaikkialla kyllin.»
 »Oi sinä viisas», lausui kotka vaipuin
 vain syvemmälle omaan Itsehensä:
 »Oi Viisaus, sa puhut niinkuin kyyhky!»

VAELTAJAN MYRSKYLAULU.

Ketä, Genius, et hylkää
 hänt' ei sade eikä myrsky
 vavisuta sydämessä.
 Ketä, Genius, et hylkää,
 hälle synkkä sadepilvi,
 hälle raju myrskykuuro
 vastaan laulaa,
 niinkuin laulat,
 leivo, tuolla.

Ketä, Genius, et hylkää,
 hänet nostat liejun yli
 tulisiivin.
 Niinkuin kevein kukkaisjaloin
 ylvääst' yli liejun käy hän,
 tappain Python käärmeen,
 Pythius Apollo.

Ketä, Genius, et hylkää,
 annat untuvat sa alleen,
 kun hän kalliolla nukkuu,
 siivin hellin häntä suojaat
 lehdon yössä.

Ketä, Genius, et hylkää,
hänet lumituiskussakin
lämmität sa.
Lämpöön runottaret kaipaa,
lämpöön sulottaret kaikki.

Runottaret, tulkaa,
tulkaa, sulottaret!
Tuoss' on vesi, tuossa maa
ja veden ja maan poika tässä,
maan, min yli vaellan
jumalten lailla.

Olette puhtaat niinkuin veden sydän,
puhtaat niinkuin maan ydin,
leijutte ympärillä, kanssanne nousen
veden yli, maan yli
jumalten lailla.

VAELTAJA.

Vaeltaja.

Siunattu ollos, nuori vaimo
ja imevä poika
rinnallasi
Suo minun kallioseinää vasten
jalavan varjossa
taakkani heittää,
vierelläs levätä.

Vaimo.

Mikä askar ajaa
päivän helteessä sinua
tomuista tietä?
Kannatko kaupungista
tavaraa?
Hymyilet kysymystäni,
matkamies?

Vaeltaja.

En tuo tavaraa kaupungista.
Viileäks muuttuu ilta.
Näytä minulle kaivo,
josta haet vettä,
rakas nuori vaimo.

Vaimo.

Vuoritietä ylös!

Kulje edellä! Pensaikon läpi
johtaa polku majalle,
missä asun,
kaivolle,
josta juon.

Vaeltaja.

Ihmiskäden jälkiä
viidakossa!
Noita kiviä et sinä asettanut,
antelias luonto.

Vaimo.

Ylemmäs!

Vaeltaja.

Sammalen peittämä templin pääty!
Tunnen sinut, luova henki!
Olet painanut leimasi kiveen.

Vaimo.

Eteenpäin, muukalainen!

Vaeltaja.

Kirjoitus kivessä tuossa!
Mahdoton lukea!
Kuluneet olette
uurretut sanat,
te joiden tuli todistaa
mestarinne hartautta
tuhansiin polviin.

Vaimo.

Ihmettelet, muukalainen
kiviä tuossa?
Ylhäällä on niitä paljon
majani luona.

Vaeltaja.

Ylhäällä?

Vaimo.

Suoraan vasemmalle
pensaikon läpi,

tänne.

Vaeltaja.

Musat ja Gratiat!

Vaimo.

Tuossa on majani.

Vaeltaja.

Tempppelin rauniolla!

Vaimo.

Tuolla syrjässä
pulppuaa lähde,
josta juon.

Vaeltaja.

Hehkuen leijut
hautasi yllä,
Genius! Soraan
suistunut sun on
mestari luomas,
kuolematon!

Vaimo.

Varro, noudan ruukun
juodaksesi.

Vaeltaja.

Muratti on verhonnut
jumalaisen muotos.
Kuinka te nousette,
nousette tomusta,
pylväspari!
Ja sinä yksinäinen
sisar tuolla,
kuinka te kaikki, tumma sammal
päänne kiireellä, katsotte
kuninkaallisesti
kaatuneita siskojanne
jaloissanne.
Karhunmarjapensaansa juurella
peittää niitä tomu ja maa
ja korkea ruoho huojuu yläpuolla.
Niinkö pidät arvossa, luonto,

mestari luomaasi?
 Tunteettomana murskaat
 pyhäkkösi,
 kylvät sen raunioille ohdakkeita.

Vaimo.

Kuinka poika nukkuu!
 Tahdotko levätä majassa,
 muukalainen? Vaiko mieluummin
 viipyä taivasalla?
 On jo kylmä. Ota poika,
 että menen noutamaan vettä.
 Nuku, rakkaani, nuku.

Vaeltaja.

Ihana on leposi!
 Tai vahan-raikas
 sun hengityksesi
 Sinä, syntynyt raunioilla
 pyhän muinaisuuden,
 varjeltkoon se hengellään sinua!
 Ketä se ympäröi,
 jumalten onnea, itsetuntoa
 saa hän nauttia.
 Nouse täytenä, oras,
 kukkivan kevään
 ihana ylpeys,
 loistaos vertaistesi keskellä!
 Kuihtuessa kevääsi
 nouskoon rinnastas
 täysi hedelmä
 ja kypsyköön päivää kohti!

Vaimo.

Jumala siunatkoon nukkuvaa lasta! --
 Voin tarjota sulle raikkaan veden lisäksi
 vain palan leipää.

Vaeltaja.

Kiitos.
 Kuinka ihanasti kaikki kukkii
 ja viherjoi täällä!

Vaimo.

Mieheni hän pelloltaan
 pian saapuu kotiin.
 Viivy luonamme

ja kanssamme jaa ehtoollinen.

Vaeltaja.

Te asutte täällä?

Vaimo.

Niin, tuonne muurien väliin
isäni jo majan tiilistä
ja sorakivistä rakensi.
Nyt asumme me täällä,
isäni antoi minut peltomiehelle
ja kuoli syliimme. --
Heräätkö jo, sydänpäpyseni?
Kuinka ilakoikaan hän ja leikkii,
hän veitikka!

Vaeltaja.

Oi luonto, iki-itäväinen,
luot kaikki elon nautintoon
ja lapsillesi äidin tavoin
oot suonut perinnön, oot majan suonut.
On räystäään alla pääskyn pesä,
se tunteetonna taideluoman keskeen
sen rakentaa.
Ja hyönteistoukka kutoo suvulleen
ylt ympär oksan talvimajan.
Ja menneisyyden
sa yleville raunioille
sun majas pystytät,
oi ihminen,
ja nautit elämästä haudoilla!
Jää hyvästi, sa onnellinen vaimo.

Vaimo.

Et tahdo jäädä?

Vaeltaja.

Herran huomaa!
Siunattu olkoon poikanne!

Vaimo.

Onnea tiellenne!

Vaeltaja.

Mihin johtaa vuoren taakse

polku tuo?

Vaimo.

Se Cumaan vie.

Vaeltaja.

Se onko kaukana?

Vaimo.

On hyvän kolmen virstan päässä

Vaeltaja.

Jää hyvästi
 Oi ohjaa askeltani, luonto,
 mun, vaeltajan askelta, mi vie
 mun pyhän menneisyyden hautain yli!
 Vie askeleeni paikkaan rauhaiseen,
 mi suojassa on pohjoiselta
 ja missä helteheltä päivän
 suo varjon poppelit.
 Ja ehtoolla
 kun kotiin käyn
 ma majallein,
 jonk' illan viime säteet kultaa,
 suo että vastahani saisi vaimo tuollainen,
 sais poika sylissään!

PROMETHEUS.

Peitä pilvisumuun, Zeus,
 taivahasi,
 koeta kuin poika, joka katkoo
 ohdakkeita tiellään,
 voimaas tammihin ja vuoriin!
 Sentään sinun täytyy jättää
 maani mulle,
 majani, jot' et sa tehnyt,
 lieteni,
 min hehkun tunnet
 kademielin.

En tiedä auringon alla
 kurjempaa kuin te, jumalat!
 Niukasti ruokitte
 uhriveroilla
 majesteettianne,
 nääntyen, jolleivät
 lapset ja kerjurit

olisi toivovia houkkoja.

Kun olin lapsi
 enkä tiennyt kättäni pitemmälle,
 käänsin harhaavan katseeni
 päivää kohti kuin siellä
 olisi korva pyyntöäin kuuleva,
 sydän kuin minun,
 surun painamaa armahtava.

Kuka auttoi minua
 titaanien ylimieltä vastaan?
 Ken pelasti minut kuolosta,
 ken orjuudesta?
 Etkö itse kaikki tehnyt,
 pyhästi hehkuva sydän?
 Sinä, joka nuorena ja viatonna
 hehkuit, petettynä, kiitosta
 nukkujalle ylhäällä tuolla.

Sinua kunnioittaa? Miksi?
 Oletko keventänyt koskaan
 raskautetun tuskia?
 Oletko koskaan kuivannut
 ahdistetun kyyneliä?
 Eikö ole minua mieheksi takonut
 kaikkivoipa aika
 ja ikuinen kohtalo,
 minun herrani ja sinun?

Luuletko ehkä,
 että ma elämää vihaisin,
 erämaahan pakenisin,
 kun eivät kaikki
 unelmat kypsyneet?
 Tässä istun, teen ihmisiä
 kuvani mukaan,
 suvun kaltaiseni
 kärsimään, itkemään
 nauttimaan, iloitsemaan,
 suvun, joka ei sinua kunnioita,
 suvun kuin minä!

RESENSENTTI.

Mies mull' oli vieraana muuankin.
 Oli sopumme mitä parahin:
 näki pöydässä ruokani tavallisen
 ja söi sitä vatsan-täydellisen,
 ja jälkiruokahan tultuaan
 söi senkin suuhunsa makeaan.

Niin lankes paulaan Pirun ja Pahan,
 rupes ruokiani moittimahan:
 »Ei sako soppaa haitannut,
 oli paisti hiukan palanut --»
 Pyhä sakramentti!
 Ulos mies, se koira! Hän on resesentti.

MUHAMMEDIN LAULU.

Vuorilähde nähkää,
 kirkassilmäinen
 kuin tähti!
 Pilvien takana ruokkivat
 hänen nuoruuttansa
 hyvät henget
 pensaisissa rotkoissa.

Täynnä nuorta voimaa
 tanssii se pilvistä
 marmoripaasille,
 hypähdellen kohti
 taivahan sineä.

Vuorisolissa
 heittelee se kirjavia kiviä,
 tempaa käskijävoimalla
 sisarlähteet
 mukaansa.

Alhaalla laaksossa
 nousee kukkia tiellään,
 kedot elävät
 hänen henkäyksestään.

Eivät häntä pidätä
 varjoiset laaksot, eivät kukat,
 jotka hänen polviaan syleilevät,
 houkutellen rakkauden silmillä.
 Lakeutta kohti hän pyrkii
 käärmeenä kulkien.
 Purot yhtyvät häneen
 onnekkaina. Nyt hän käy jo
 lakeutta, hopealle hohtaen,
 ja lakeus loistaa mukanaan.
 Joet lakeudelta,
 purot vuorilta
 huutavat riemussa hänelle: »Veli,
 veli, ota veljet mukaasi
 vanhan isäsi luo
 ikuisen valtameren,
 joka odottaa meitä
 levitetyin käsivarsin,

jotka, ah, turhaan avautuvat
 meitä, kaipaavia kohti.
 Meitä jäytää erämaassa
 ahnas hiekka, päivän paahde
 imee meistä veren, kunnes
 patoo lammeks meidät! Veli,
 ota veljet lakeudelta,
 ota veljet vuoristosta,
 ota mukaan, isäs luo!»

»Tulkaa kaikki.»
 Ja hän kasvaa
 ihanasti. Sukukunnat
 käsin kantaa ruhtinastaan!
 Vyöryväisin riemusaatoin
 maat hän nimittää ja syntyy
 kaupunkeja askelistaan.

Edelleen hän aina vyöryy,
 jättää tornit liekkihiiput,
 marmoriset talot, jättää
 luomat valtavaiset tielleen.

Kantaa seedritalot Atlas
 valtavilla olkapäillään,
 hulmuu hänen päänsä yllä
 viirit tuhantiset kertoin
 kauas hänen kunniataan.

Niin hän kantaa veljet kaikki,
 lapsensa ja armahansa,
 kantaa riemuntäysin mielin
 ikävöivän isän syliin.

GANYMEDES.

Kuin hehkut aamussa
 ympärillään
 sa kevät, armain!
 Sa lemmenonnella
 tuhatkerroin
 mun täytät, lämmöllä
 pyhän tuntees,
 sa iki-kaunis.
 Jospa sun tavoittaa
 käsin ma voisin!

Ah, sinun rinnallas
 lemmessä lepään,
 kukkasi, ruohosi
 poveeni tunkevat.
 Vilvoitat hehkuvan

rintani janon,
 aamuinen tuuli!
 Satakieli kutsuu
 laakson sumuista.

Ma tulen! Ma tulen!
 Minne, ah, minne?

Ylös, ylös on matka!
 Pilvet painuvat
 alaspäin, pilvet
 taipuvat lempeni puoleen
 Puoleeni, luokseni!
 Sylissäni
 ylöspäin!
 Rakkauden sylissä!
 Ylöspäin rinnallesi,
 Kaikkeus-isämme!

TAITEILIJAN ILTALAULU.

Ah, että voima sisäinen
 mun liikkuis rinnassani,
 ja että muoto täyteinen,
 mun virtais sormistani!

Ma vielä etsin, haparoin,
 mut aina tuohon palaan:
 sun, luonto, tuntea jo voin,
 sua kuvata ma halaan.

Kuin moni vuosi kulunut
 niin ilotonna koitti!
 Miss' oli nummi kuivunut
 nyt ilon lähde soitti!

Sun luokses, luonto, halajan,
 sun luonas tahdon elää.
 Kuin vesi kaivon vilpoisan
 ylt' ympär suihkees helää.

Mun voimani sa virvoitat
 ja yli elon rajan,
 ah, ikuisuudeks avarrat
 sa ahtaat ääret ajan.

NICOLAILLE.

Hän vaaralliseksi mua väittänyt on,
 mut ei mustat kironsa riitä.
 Hän on itse uimataidoton
 ja syyttää vettä siitä.

Minä tunnoton Berlinin pannalle oon,
 makutuomarin, pappipahan.
 Ken ei ymmärrä minua, oppikoon
 mua paremmin lukemahan.

PYHÄ MIES JA FAUNI.

Pyhä mies hän arolla vaeltaen
 tapas faunin pukinjalkaisen,
 joka alkoi puhua: »Herra, sun
 esirukoustasi pyytäisin,
 ma että taivaan iloihin,
 myös päästä voisin ja heimoni mun».

Mut pyhä mies hän vastasi noin:
 »Sun pyyntösi tuskin täyttää voin,
 on halusi melkein toivoton,
 sillä pukinjalkahan sinulla on.»
 Mies hurja hän huusi kuultuaan tään:
 »Mit' on pukinjalkani tehnytkään?
 Niin usein jo taivasta kohti ma näin
 monen astuvan uljain aasinpäin.»

METSÄMIEHEN ILTALAULU

Ma hiivin, hanan viritän,
 käyn riistan etsintään,
 kun silmissäin sun lempeän,
 sun rakkaan kuvas nään.

Kai käynet kotilaaksojes
 nyt tietä rauhaisaa.
 Mun kuvani sun mielehes,
 ah, eikö koskaan saa,

mun, joka maita kiertelen
 nyt lailla tuomitun,
 käyn itähän, käyn läntehen,
 kun täytyi luotas sun?

Mun ympäröi, kun muistan sun,
 kuin välke kuutamon,
 niin tyyni rauha täyttää mun
 ja olo outo on.

KAUKAISALLE ARMAALLE.

Niin olenko sun menettänyt,
 sun, sydämeni kaivatun?
 On korvani mun säilyttänyt
 sun sanasi ja äänes sun.

Kuin vaeltaja pilven alta
vain kiurun laulun kuulla voi,
mut etsii turhaan taivahalta
hän laulajaa, jonk' ääni soi,

niin kenttää, tietä, metsänrantaa
ma seuraan katsein harhaavin.
Ja laulut kaipuutani kantaa:
Oi tule, armas, takaisin!

IHMISYYDEN RAJAT.

Kun ikivanha
taivahan isä
levollisin käsin
vyöryvistä pilvistä
siunaavat salamat
maanpäälle kylvää,
suutelen viimeistä
viittansa lievettä
lapsekas vavistus
rinnassa syvällä.

Sillä ei jumalten
kanssa sovi mitata
itseään ihmisen.
Jos hän ylös pyrkii,
koskettaa pääläella
tähtiä taivaan,
eivät tapaa maata
allansa anturat,
heittelevät häntä
pilvet ja tuulet.

Jos hän seisoo lujin,
jäntevin jäsenenin
kestävällä, pysyvällä
maapohjalla,
ei hän voi päästä
edes tammen,
ei edes köynnöksen
korkeuden tasalle.

Mikä erottaa
ihmisistä jumalat?
Jumalten edessä
kulkevat aallot,
ikuinen virta:
meidät aalto nostaa,
meidät aalto nielee
ja me uppoamme.

Pieni kehä
saartaa elämämme,
suku suvun jälkeen
asettuu riviin
olemassaolon
jatkuvaan jonoon.

LIDALLE.

Sen jota lempiä voit sa, Lida, sen vaadit
itselles täysin ja oikeudella.
Sinun hän onkin kokonaan.
Sillä kun luotasi poiss' olen,
on mulle elämän kiivain,
meluisin liike
vain harso, jonka läpi sun olentos
edelleen, niinkuin pilvissä, näen:
välkkyen vastaani lempeänä, uskollisna,
niinkuin revontulten vaihtuvain valojen halki
ikuiset tähdet loistaa.

JUMALUUS.

Jalo olkoon ihminen,
avulias ja hyvä,
sillä se yksin
erottaa hänet
kaikista olennoista,
joita me tunnemme.

Olkaa tervehdityt, korkeat,
tuntemattomat,
joita me aavistamme!
Ihmisen esikuva opettakoon
uskomaan teihin.

Sillä vailla tunteita
aivan on luonto:
aurinko paistaa
hyville ja huonoille,
pahantekijälle
loistavat kuin parhaalle
kuu sekä tähdet.

Tuuli ja virrat,
ukkonen ja sateet
vyöryvät tietään,
tempaavat ohitse
kulkiessansa
toisen jälkeen toisen.

Niin myöskin onni

sokkona kulkee,
valitsee poikasen
viattomat kiharat,
milloin taasen kaljun,
syyllisen päälään.

Ikuisten, rautaisten
lakien pakosta
täytyy meidän
olemassaolomme
kehä käydä umpeen.

Ainoastaan ihminen
kykenee mahdottomaan,
hän yksin valikoi,
erottaa, tuomitsee,
hän vain voi hetkelle
kestävyyttä antaa.

Häll' on yksin lupa
hyvää palkita,
paha rangaista,
parantaa ja pelastaa,
kaikkea eksyvää
ohjata tielle.

Jumalille suomme
kunnian kuin ois he
ihmisiä, tekisivät
suuressa sen, minkä
meistä parhain pienessä
tekisi tai tahtoisi.

Jalo ihminen olkoon,
avulias ja hyvä!
Väsymättä luokoon hän
hyödyllistä, oikeaa,
olkohon esikuva
aavistettuun jumalten.

AMOR JA RUNOTTARET.

Sai Musat halun keinoin taidokkain
myös Psychen lyyran käyttöön opastella,
hän että myös vois runoella,
mut Sielu pysyi proosallisna vain.
Ei soinnahtanut oikein lyyran kieli,
vaikk' oli ihanaisin kesäyö.
Niin saapui kerran Amor hehkumieli
ja koko oppi oli hetken työ.

ALPPI.

Ruskea eilen viel' oli pääs kuin armahan kutrit
 jonk' kuva mielessään väikkyvi kaukahinen.
 Harmaa nyt, hopeainen on pääs, lumen peittämä, jonka
 tuulinen, myrskyvä yö yllési heittänyt on.
 Nuoruus ja vanhuus, niin liki ootte te kuin elämässä,
 vain uni yön välillään, huomen ja eilinen on.

UUSI AMOR.

Amor, nuori ja vallaton, hän, joka vietteli Psychen,
 katsehen loi Olympoon voittajan silmäyksin.
 Keksi hän Venuksen, yli muiden loistavan, kauniin,
 keksi, ja rinnassaan sai tuli loimuamaan.
 Ah, jumalattarenkin pyhän vastustella on turha,
 Amor vallaton tuo vei hänet armahakseen.
 Heistäpä silloin syntyi uusi ja lempeä Amor,
 mielensä sai isältään, sai tavat äidiltä hän.
 Aina sa voit hänet löytää Musain seurasta, hänpä
 syttävi nuolellaan taitehen rakkauden.

MALJA.

Siron, täyteläisen maljan pidin
 kaksin käsin, siitä juodakseni
 halukkaasti viinin hurmausta,
 huolet, surut ajaakseni poies.
 Amor, sisään astuin, löysi minut,
 hymyeli hienotunteisesti,
 niinkuin tahtonut ois säälitellä:
 »Tunnen vielä kaunihimman maljan,
 jonne koko sielun upottaa voi.
 Mitä lupaat, jos sen sulle suon ma,
 täyttäin toisella sen nektarilla?»
 Miten täysin sanansa hän piti,
 kun on taivuttanut sinut, Lida,
 minun, kauan ikävöivän, puoleen!
 Kun sun sylihini suljen, Lida,
 kun sun huuliltasi rakkahilta
 lemmen balsamia nautin, silloin
 puhun itsekseni autuaana:

»Eipä kukaan toinen jumalista
tehnyt, omistanut moista maljaa!
Muotoja ei noita tee Vulcanus
hienoisimmallakaan vasarallaan!
Bacchus lehtevillä kukkuloilla
vanhimpain ja viisahimpain faunein
suokoon parhaan viinin puserrella,
itse käymistä sen tarkastellen:
eipä voi hän tehdä moista juomaa!»

YÖ-AJATUKSIA.

Teitä säälin, ilottomat tähdet,
jotka ihanasti taivahalta
merimiehen tietä valaisette.
Teit' ei kukaan kuolevista kiitä,
ette lemmen onnea te tunne.
Lakkaamatta hetket, tunnit teitä
ajaa taivaan autiota rataa.
Minkä matkan kuljittukaan aikaan,
jonka viivyin armahani luona,
unohtaen keskiyön ja teidät!

HARPUNSOITTAJAN LAULUISTA.

Hän, jonk' ei leipää kyynel kastellut,
hän, jok' ei koskaan, vaipuin sielun vaivaan,
oo itkein vuoteellansa istunut,
ei tunne teitä hän, te vallat taivaan.

Te johdatatte meidät elämään
ja kurjan syylliseksi tulemahan,
niin jätätte te hänet kärsimään,
kun kaikki syy maan päällä kostetahan.

AAMUINEN VALITUS.

Oi sa oikukas, sa rakas tyttö,
sano mulle, mitä oon ma tehnyt,
että tuomitset mun tähän piinaan,
että annetun sa sanas rikoit?

Iltasella eilen armahasti
käsiäni puristellen kuiskit:
»Niin, ma tulen aamun koittehessa,
tulen, ystäväni, aivan varmaan --»

Raollensa oveni ma jätin,
koettelin ensin saranoita,
iloitsin, kun narisseet ne eivät.

Mikä odotuksen yö on mennyt!

Joka neljänneksen kulun laskin.
 Hetkeksi kun nukahdin ma, oli
 sydämeni sentään valvehilla,
 herättäen minut unestani.

Siunasin ma pimeätä, joka
 kaikki kääri rauhaisehen vaippaan,
 iloitsin ma hiljaisesta yöstä,
 kuuntelin ma hiljaisehen yöhön,
 eikö mikään ääni vielä liiku.

»Jos mun ajatukseni ois hällä,
 jos mun tunteheni hällä oisi,
 eipä aamua hän odottaisi,
 tulisi jo hetkellä hän tällä.»

Hyppi kissanpoika ullakolla,
 raapi hiiri tuvan nurkkausta,
 jotain liikkui talon sisäpuolia --
 aina askeltasi kuulostelin
 aina sinut tulevaksi toivoin.

Niin ma maaten tunnit pitkät vuotin,
 alkoi päivä verkkaan sarastella,
 joka suunnalta jo ääntä kuului.

»Hänen ovensako kävi? Jospa
 ois se minun ollut!» Liikkumatta
 vuotehessa istuin, oveen katsoin,
 eikö vihdoinkin se aukeneisi.
 Pysyi palkoillansa oven puolet,
 riippui raollansa saranoissa.

Kirkkahammaks tuli aamu yhä,
 kuulin naapurin ma oven käyvän
 hänen askareitaan alottaissa,
 kuulin kohta vaunujenkin jymyn,
 oli kaupungin jo portti auki,
 torin täydeltä jo ulkosalla
 ihmistä ja rihkamata liikkui.

Talossakin alkoi työ ja touhu,
 ylös, alas rappusissa käytiin,
 ovet paukkui, kolisteli kengät,
 enkä sentään vieläkkään ma voinut
 tyyten eroon toivostani päästä.

Vasta aurinko kun kirottuine
 säteinensä seinälleni sattui,
 nousin, sekoittaaksein hengityksen
 kuuman, kaipaavaisen viileähän
 aamutuuleen siimeksessä puiston,

kohdatakseni sun ehkä siellä --
mut en lehtimajasta sua löydä,
enkä lehmuskujanteesta myöskään.

LEGENDA.

Kun vielä, salaten suuruuttaan,
meidän Herramme kulki päällä maan
ja oppilait' oli täysin määrin,
jotka tulkitsti kalliit sanansa väärin,
hän ohjasi heitä turuille, teille
ja puhui siellä halusta heille,
sillä alla vapaan taivahan
sanan pikimmin löytää sattuvan.
Opit korkeat niin hän, kussa hän kulki,
pyhän suunsa kautta saattoi julki,
pani vertauskuviinsa totuuden murun,
teki temppeleikseen markkinaturun.

Niin kerran, kun joukkoansa johti
hän rauhassa pientä kylää kohti,
näki tiellä kiiltävän esineen,
näki hevosenkengän kappaleen.
Päin Pietaria hän silmänsä luo:
»Ota maasta rautakappale tuo.»
Pyhä Pietari tuost' ei milläänkään,
oli nähnyt unta käydessään,
oli suurta ja syvää kuvitellut,
oli mielessä maailman rakennellut,
oli antanut ajatustensa viedä,
eik' ajatukset rajoista tiedä.
Oli liian pieni löytönen,
ois valtikka tullut olla sen.
Hän moisen vuoksko selkäänsä vaivais,
palan rautaa maantieojasta kaivais?
Tien oheen hän kauas katsoi pois
kuin ei Mestarin sanoja kuullut ois.

Meidän Herramme pitkämielinen
maast' ottaa rautakappalen
eikä siitä sen koommin virka hän.
Kun tullahan vihdoin kylähän,
sepän oveen kolkuttain hän lyö
ja raudan kolmesta pennistä myö.
Turun poikki sitten kulkiessa
näkee kirsikoita hän vakkasessa
ja ostaa kolmella pennillä niitä --
ei synny suurtakaan kauppaa siitä!
Mut marjat elein rauhaisin
hän pistää hihansa poimuihin.

Ulos toisesta portista astuttiin

ja tultiin aavalle nummelle niin,
 miss' ei varjoa puu, ei pensas suo,
 mut aurinko paahtava hellettä luo,
 ja missä vesitilkkanen
 ois ollut aarteiden arvoinen.
 Meidän Herramme edellä vaeltaa,
 salaviihkaa kirsikan pudottaa.
 Pyhä Pietari kohta sen korjaa pois
 kuin jos kultaisen omenan löytänyt ois,
 söi makeaan suuhunsa marjasen.
 Meidän Herramme hetken jälkehen
 suo pudota kirsikan toisenkin --
 sen noukkii Pietari pikimmin.
 Panee Herramme kumartumaan näin
 monet kerrat Pietarin peräkkäin.
 Kun kestänyt tuota on kotvasen,
 puhui Herramme hänelle hymyillen:
 »Jos ajallas vaivan nähnyt sa oisit
 nyt mukavammin kulkea voisit.
 Ken pieniä seikkoja halveksuu,
 vielä pienempien vuoks vaivautuu.»

LEVOTON VERI.

Ulommas, ulommas, ulapalle,
 yli maiden, menen,
 mielikuvat kaikkialle,
 ees ja taakse liidellen!
 Uusi on kokemus myöhään ja varhain,
 aina sydän surunsa luo,
 tuskat on nuoruuden ravinto parhain,
 riemulaulua kyynel vuo.

TERVE MENO!

Olin ystävä narijoukon,
 heit' tupaani pyytelin,
 kolus kohta he joka loukon
 tavoin rakennusmestarin.
 Pois tahtoi he katon kantaa,
 tuoda toisen sijahan sen,
 joka sopelle muotonsa antaa,
 koko taloni purkaen.

Niin kulki he aamuin ja illoin
 ja tyrkkivät toisiaan,
 meni piru minuun silloin
 ja ma puhkesin puhumaan:
 »Ulos narrit, joka houkko!»
 Kovin oli he äkeissään,
 vaan lähtivät, koko joukko,
 vieden vehkeensä mennessään.

Otin tuosta ma opikseni,
 pidän vahtia ovellain.
 Jos ken kääntyy portilleni,
 ma huudan: »Käy eellehen vain!
 Olet narri, en narreja siedä!»
 Hän minulle virnistää:
 »Sinä senkin! Huutia tiedä!
 Mikä niin sua pöyhittää?
 Me kuljemme toreja, teitä,
 me yhdessä iloitaan
 ja harvoin kenkään meitä
 on moittinut milloinkaan.
 Älä nimittele sa meitä!»

Niin harmini päättymään sain:
 oven ohi he joskin kulkee,
 eivät enää mun tuvassain.

ESIKUVA.

Jos alan ma kärsimättömäks tulla,
 Maa-äidissä esikuva on mulla.
 Se saa kääntyä, kiertyä päivittäin
 ja vuodesta vuoteen se kulkee näin.
 Mikä muu minun osani olisikaan?
 Minä Rouva Äitiä seurata saan.

TUNNUSTUS.

Mitä on vaikea salata? Tulta.
 Päivin savu sen paljastaa,
 öisin lieskan hehkuva kulta.
 Salata myöskin on vaikeaa
 lempeä: hiljaa kyteissäkin
 syttyä saattaa se silmihin.
 Runo sentään salata vaikein on,
 sit' ei kätketä vakan peittohon.

Jos sen laulaja laulaa täysin rinnoin,
 koko olentonsa se täyttää innoin.
 Jos hän sirosti kirjoittain sen laatii,
 koko maailman kiitosta sille hän vaatii,
 hän sen melulla seurasta seuraan vie,
 jos se kiusaks taikka huviksi lie.

HARRAS HUOKAUS.

Ah, paljon säästyisi meiltä,
 moni välttyisi harhateiltä,
 tekis onnekkaammaks se olomme maisen
 ja pienemmät pettymyksemme ois --
 jos sais viinin pois

ja kyönelet naisen.

SOTILAAN LOHDUTUS.

Tääll' on kyllin lohdutusta:
tytöt valkeet, leipä musta!
Vaihtuu paikka, onni eipä:
tytöt mustat, valkee leipä!

MAAILMAN MENO.

Kun olin huoleton sälli vain
vuosina keväisinä,
pitivät maalarit kasvojain
liiaksi vähäisinä.
Mut moni tyttönen lempeään
tuhlasi minulle sydämestään.

Nyt kun ma mestariks mainitaan,
aina on nimeni kuuluvissa,
kuin vanhaa Fritziä kaupitaan
mua piipuissa, lautasissa.
Mut pois hävis tyttöset kaikoten.
Oi nuoruus! Tähti kultainen!

HAUTAKIRJOITUS.

Olit poikana uhmahan nopea,
olit nuorukaisena kopea,
olit miehenä tekoihin taipuva,
olit ukkona oikkuihin vaipuva
sun hautakivesi sinusta ties:
tuo totisesti on ollut mies.

TALISMANI.

Jumalan on itämaa,
Jumalan on länsimaa.
Etelän ja Pohjan puolen
maista pitää Herra huolen.

Hän on Vanhurskas ja Vakaa,
aina oikeutta jakaa.
Ylistetyt yksinänsä
olkoot nämät nimistänsä.

NÄÄ, TERTUT TÄYTELÄISET

Nää, tertut täyteläiset
kuin kypsyy, armahin,
nää helmät vihriäiset
jo kuorin karvaisin!

Ne riippuu oksan täyden
niin hiljaa itsekseen
ja tuulenhengen käyden
ne soutaa verkalleen.

Mut sydän niissä salaa
niin paisuvainen on,
se ilmaan päästä halaa
ja nähdä auringon.

Ja kuoren, armahani,
se särkee, vapaaks saa.
Niin laulut laulamani
sun syliis putoaa.

JOS MUODOIN TUHANSIN SA ITSES PEITÄT --

Jos muodoin tuhansin sa itses peität,
sa, kaikkeinrakkain, kohta tunnen sun,
jos taikahunnut yllesi sa heität,
ma sentään kaikkialla tunnen sun.

Miss' sypressien rungot kohoavat,
sa, kaikkeinsolakin, ma tunnen sun,
kun kanaalissa laineet lipattavat,
sa, kaikkeinsuloisin, ma tunnen sun.

Kun vesisuihkun helmet ilmaan heitty,
sa, kaikkileikkinen, ma tunnen sun,
kun pilvi muodostuu ja toiseen peitty,
sa, kaikkimuotoinen, ma tunnen sun.

Kun suven keto tähtikukin palaa,
sa, kaikkitähtinen, jo tunnen sun,
ja muratti kun pilana halaa,
sa, kaikkisyleilevä, tunnen sun.

Ja koska aamu syttyy vuorten takaa,
sua, kaikkivalaiseva, tervehdän
ja koska kirkkauttaan taivas jakaa,
sua, kaikkiavartava, hengitän.

Ma mitä tiedän, tunnen maailmata,
sen, kaikkein viisain, tunnen kauttas sun.
Kun lausun Allahin ma nimet sata,
niin liitän jokaisehen nimes sun.

JÄLLEENTAPAAMINEN.

Niinkö jälleen, armas tähti,
vastahani rintas lyö!
Poiesko jo tuska lähti,

loppui erottava yö?
 Niin, sa olet rinnallani,
 elämäni, ainoinen!
 Kun ma muistan murhettani,
 nykyisyyttä vapisen.

Maailma kun muinoin kerran
 lepäs luona Jumalan,
 kaikui mahtikäsky Herran
 kautta kaiken olevan:
 Tulkoon! Tuskaa huokaavaiset
 ilman ääret raikuivat.
 Tolsistansa olevaiset
 kaaoksessa kulkivat.

Valo pimeydestä julki
 astui Luojan maailmaan,
 synkät alkuvoimat kulki
 eri teille toisistaan,
 ikuisuuden mykän mailla
 kulki kukin suunnalleen,
 kulki kaipausta vailla
 aavain yöhön hiljaiseen.

Kulki kaikki matkan loiton,
 yksikseen jäi Luojakin.
 Silloin ensi aamun koiton
 sytti voima Allahin.
 Aamurusko säteillänsä
 valoi riemun maailmaan.
 Olevaiset lemmessänsä
 etsi taasen toisiaan.

Lähestyä jälleen tohti
 mikä kuului yhtehen.
 Kääntyi tunne toistaan kohti,
 kääntyi katse toisehen.
 Kaikki, mikä eros kerran,
 yhtyi halki aavan, yön.
 Meille siirtyi voima Herran,
 siirtyi ihme luomistyön.

Aamun siivet, kautta vaivain
 luokses toivat, armas, mun,
 sinetöi yö tähtitaivain
 pyhän liiton solmitun.
 Riemuinemme, suruinemme
 oomme lapsia me maan.
 Soikoon sana: Tulkoon! -- emme
 eroo enää milloinkaan.

(1815).

MIETELMIÄ JA PIKKURUNOJA.

Minä kuljen maita manteria
ja etsin sanoja sukkelia.
Pahat päivät minulle iloa suovat:
sanat sukkelimmat ne suuhuni tuovat.

● * *

Mitä siitä, jos sydän sun rauhasi vei
ja sun päätäsi viettelys vaivaa.
Ken enää ei lemmi, ken eksy ei,
saa hautansa hän kaivaa.

● * *

Te menkää! On iloni mulla:
ma maljani juon yksinäin.
Voi toisten kanssa viisaaks tulla,
mut innostua vain omin päin.

● * *

Minun satulaani te jäädä suokaa
ja rauhassa telttanne, majanne luokaa.
Minä lasketan avaraan maailmaan,
minun hattuni yllä tähdet vaan.

● * *

On perintö-osani rajaton:
mun omani on aika, se mun peltoni on.

● * *

Innostus se, sanonpa teille,
on läheltä sukua ostereille:
jos niit' ei nautita tuoreeltaan,
ne totisesti on pahaks vaan.
Ei innostus ole sillikalaa,
jonk' yli voi vuosiksi suolaa valaa.

● * *

Voi täällä kaikkea kestää -- yksin
ei hyviä päiviä pääksytyksin.

● * *

Sua kompassis johtaa jos tahdot sa antaa,
et itse saa magneettikiveä kantaa.

● * *

Niin pitkälle kuinka oot tullutkaan?
Sull' on keinosi ollut, kerrotaan.
Sinä laps! Olen ohjetta seurannut:
en oo ajattelemista ma ajatellut.

● * *

Noin nuoret ne itselleen uskottaa:
heidän kastepäivänään luotiin maa.
Niin helposti unohtuupi heiltä,
mitä kummilahjoina sai he meiltä.

● * *

Ei mulle ois piinaa pahempaa
kuin yksin Eedeniss' asustaa.

● * *

Menis elämä tahtihin oivanmoiseen,
jos kaikki vois tehdä kertaan toiseen.

● * *

Olet muodolla murheisella
jo kulkenut päiviä umpehen.
Kai tulis mun tiedustella:
mikä pistänyt on sua hyttynen?

● * *

Näin Quidam lausuu: »Vaivainen
en ole mestarien, koulujen.
Ja aatoskin se luotain poistukoon,
ma että vainajille velass' oon.»
Tuon puheen tulkitsen ma näin:
»Minä olen narri omin päin.»

● * *

On sormia seppelen solmintahan,
mut löytääpä pää sitä kantamahan!

● * *

Me ratsain ristiin rastihin
päin tuulta nelistämme.
Mut kuinka tiemme kääntyykin,
soi haukku perässämme.
Jo tallist' asti vousekuttain

noin koirat ilmaa haukkaa.
 Se koiran-haukku tietää vain:
 me lasketamme laukkaa.

● * *

Jos mun kanssani tahdot asustaa,
 niin jätä sa petosi oven taa.

● * *

Typötyhjä on helppo kantamus,
 mut on keveä kuorma rikkaus.

● * *

Jalo mies jos on vastahas rikkonut,
 ole kuin jos et tuot' olis huomannut.
 Hän viepi sen kyllä kirjoihin:
 omas korkoinen saat takaisin.

● * *

Se teko se vasta teolta maistaa,
 kun itsensä omassa rasvassa paistaa.

● * *

Siis vihdoin painovapaus!
 Ken iloinen ei oo!
 Tää eläköhön tapaus
 in dulci júbilo.
 Nyt kaikki painatamme,
 kaikk' esiin, valohon!
 Ja hänet vaiennamme,
 ken toista mieltä on.

● * *

Jos et tahdo sa ostaa rihkamoita,
 niin älä sa juokse markkinoita.

● * *

Oo kohtelias -- rahvaallekin! neuvotaan.
 Ei sovi silkki säkin neulontaan.

● * *

Tuli suuresta seurasta parhailaan
 mies, hiljainen oppinut, kotiaan.
 Joku kysäsi: »Miten miellytti teitä?»

»Jos kirjoja ois he, en lukisi heitä.»

● * *

Sa kanna kuormas niinkuin voit
ja salaa surusi visuummin.
Jos osankin ystävälles soit,
saat kohta tusinan takaisin.

● * *

Ilomiellä heitä opettaisi,
jollei kohta he mestareiksi saisi.

● * *

Voit säästää sa vaivasi työlään ja harmaan:
jos ruusuja on ne, ne kukkivat varmaan.

● * *

Jos käydä sa tahdot äärettömyyteen,
mene joka suuntaan äärellisyyteen.

● * *

Ei kurkota katse korkeimpaan,
kukin kadehtii vain vertaistaan.
On karvain kantaa kateus sen,
joka näkee kaikissa vertaisen.

● * *

Tuhat kärpistä surmasin iltasella.
Yks herätti aamuvarhaisella.

● * *

Kiitetty olkoon rypäleen jumala!
Nuoruutemme on viinitön humala.
Vanhuus jos itsensä nuoreks juo,
hyveistä verrattomin on tuo.
Elämä suruista huolen pitää,
rypäleistä lohdutus itää.

● * *

Suuret ja pienet päällä maan
kutovat haurasta verkkoaan.
Tyytyväisnä keskeen sen
asettuvat he istuen.
Mutta jos osuu heihin luuta,

huutavat kohta he täyttä suuta,
ett' on rikottu palatsi valtainen.

● * *

Et toivoa taitais sa enää muuta
kuin että makkarat kiertäisi viinipuuta!

● * *

Jos tahdot taiten vaeltaa,
kaks säkkiä sa kannaa.
Sa kokoo toiseen tavaraa
ja toisesta sa anna.
Niin teet sinä tavalla oikean prinssin,
joka ryösti ja onnellistutti provinssin.

● * *

Kuka mies on kelvoton kerrassaan?
Ken ei käskeä voi, ei totellakaan.

● * *

Että naiset vihaa ja rakastaa,
se heille rauhassa sallikaa,
mut kun he lausuvat tuomioita,
on usein kummaa kuulla noita.

● * *

Sitä miestä kiittää kannattaa,
edut vihollisensa ken tunnustaa.

● * *

Mitä magneetti pohjoisest' etsiikään?
Sen ei sallittu löytää itseään.

Vasta silloin rauhasta tietää maa,
kun napa toistaan koskettaa.

Maan lapset, te Luojaa kiittäkää,
että iäksi navat erille jää.

Syvin minulle magneetin arvoitus:
se on sama kuin viha ja rakkaus.

● * *

Koska kumartainkin sa kauniisti toimit?
Kun armaalles kevätkukkia poimit.

● * *

Näin unta ja lemmin kirkkahasti:
ett' elin, sen tunsin ma tietoisasti.

● * *

Sinut armahastas jo erotetaan
kuin lännestä itä aikoinaan
ja sun sydämes harhaa ääriä maan,
tien viitat se matkallansa kohtaa:
niin lähellä lempiväin Bagdad hohtaa.

● * *

Tääll' oletko, taivahan laina,
sun ääneskö ihana soinut on?
On ihmettä ruusu aina,
satakieli uskomaton.

● * *

Saa aistit sekaannusta sieluhun,
ne onneamme uhkaa turmiolla.
Kun näen sun, ma tahdon kuuro olla
ja sokea, kun kuulen sun.

End of Project Gutenberg's Goethen runoja, by Johann Wolfgang von Goethe

● END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK GOETHEN RUNOJA ***

- ◆ This file should be named 20114-8.txt or 20114-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.org/2/0/1/1/20114/>

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

● START: FULL LICENSE ***

**THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK**

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or

online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from

the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies

you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any

money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free

distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. **LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES** - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. **LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND** - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' **WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.**

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. **INDEMNITY** - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or

employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at

<http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or

determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

from <http://manybooks.net/>